

PRIVREDNO PRAVNI SISTEM I POLITIKA

**Pravni fakultet
Univerziteta u Travniku**

IV. MODUL TRŽIŠTE I CIJENE

PRIREDIO

Prof. dr. Faruk Jašarević

CILJEVI IZLAGANJA

- **DEFINIRATI POJAM I FAKTORE TRŽIŠTA**
- **OBJASNITI TRŽIŠTE KAPITALA I NOVCA**
- **OBJASNITI TRŽIŠTE RADA**
- **ELABORIRATI OPĆA PITANJA CIJENA**
- **DEFINIRATI POLITIKU CIJENA**

1. OPĆENITO O TRŽIŠTU

- **TRŽIŠTE**, KAO EKONOMSKI PROSTOR NA KOME SE SUČELJAVAJU PONUDA I POTRAŽNJA
  - **ROBA I USLUGA**
  - **VRIJEDNOSNIH PAPIRA I NOVCA**
  - **I ...**

1. OPĆENITO O TRŽIŠTU

...

➤ **RADA,**

**ODNOSNO REZULTATA I ELEMENATA
PRIVREĐIVANJA, PREDSTAVLJA
INSTITUCIONALNI MEHANIZAM
RAZMJENE I NJENE SVEUKUPNE ULOGE
U TOKOVIMA DRUŠTVENE
REPRODUKCIJE**

1. OPĆENITO O TRŽIŠTU

- **KAO UKUPNOST PONUDE I POTRAŽNJE U VEZI SA RAZMJENOM DOBARA, TRŽIŠTE IMA NEZAMJENJIVU ULOGU U ROBNIM PRIVREDAMA**
- **NA TRŽIŠTU SE PREKO ROBNE RAZMJENE ISPOLJAVAJU OSNOVNE EKONOMSKE ZAKONITOSTI**

1. OPĆENITO O TRŽIŠTU

- SVOJIM FUNKCIONIRANJEM **TRŽIŠTE** OMOGUĆAVA UNOŠENJE **OBJEKTIVNIH MJERILA U PRIVREĐIVANJU**, ŠTO GA I ČINI OSNOVNIM **DRUŠTVENIM MEHANIZMOM**
  - **ORGANIZIRANJA, I**
  - **POVEZIVANJA PRIVREDNIH TOKOVA**

1. OPĆENITO O TRŽIŠTU

- KAKO **TRŽIŠTE** PODRAZUMIJEVA CJELOKUPNOST PONUDE I POTRAŽNJE, TO SE MOŽE GOVORITI O RAZLIČITIM **VRSTAMA TRŽIŠTA: ...**

1. OPĆENITO O TRŽIŠTU

- U ODNOSU **NA PREDMET RAZMJENE** MOŽE SE GOVORITI O
  - TRŽIŠTU ROBA I USLUGA KAO REZULTATIMA PRIVREĐIVANJA, I
  - TRŽIŠTU FAKTORA, ODNOSNO ELEMENATA PROIZVODNJE (RADNA SNAGA, KAPITAL, DEVIZE, INFORMACIJE...)

1. OPĆENITO O TRŽIŠTU

- U ODNOSU **NA ROBNU RAZMJENU** MOŽE SE GOVORITI O
  - **OPĆEM TRŽIŠTU, U SMISLU RAZMJENE SVIH DOBARA, I**
  - **SPECIJALIZIRANOM TRŽIŠTU ZA POJEDINE PROIZVODE (ČELIK, PŠENICA, NAFTA...)**

1. OPĆENITO O TRŽIŠTU

- U ODNOSU **NA TERITORIJU** MOŽE SE GOVORITI O
  - LOKALNOM (REGIONALNOM) TRŽIŠTU
  - TRŽIŠTU U OKVIRU DRŽAVE (NACIONALNO TRŽIŠTE), I
  - MEĐUNARODNOM TRŽIŠTU

1. OPĆENITO O TRŽIŠTU

- **TRŽIŠTE** PODRAZUMIJEVA U SUSRETU PROIZVOĐAČA I POTROŠAČA **SLOBODU IZBORA**, PRI ČEMU JE GLAVNI KRITERIJ NJIHOVOG PONAŠANJA – IZBORA **CIJENA ROBA I USLUGA**

1. OPĆENITO O TRŽIŠTU

- **CIJENE** KAO NOVČANI IZRAZ VRIJEDNOSTI ROBE SE SLOBODNO FORMIRAJU NA TRŽIŠTU, NA BAZI DJELOVANJA **AGREGATA POTRAŽNJE** (KAO ZBIRA SVIH POJEDINAČNIH OBLIKA POTRAŽNJE) I **AGREGATA PONUDE** (KAO UKUPNOST POJEDINAČNIH OBLIKA PONUDE) ...

1. OPĆENITO O TRŽIŠTU

- ... UZ KORELACIJU GLOBALNIH ODNOSA PONUDE I POTRAŽNJE I OVIH ODNOSA U POVODU KONKRETNE ROBE, ODNOSNO GLOBALNIH KRETANJA CIJENA I POJEDINAČNOG FORMIRANJA ZA ODREĐENU ROBU

1. OPĆENITO O TRŽIŠTU

- **TRŽIŠTE** OVISI OD **PROIZVODNJE** (U POGLEDU FAKTORA I U ODNOSU NA REZULTATE PRIVREĐIVANJA), KOJA KAO REZULTAT U KRAJNJEM IMA FORMIRANJE **PONUDE**

1. OPĆENITO O TRŽIŠTU

- **TRŽIŠTE** IMA I **POVRATNI UTJECAJ NA PROIZVODNJU, JER CIJENE PREDSTAVLJAJU KRITERIJ ZA PONAŠANJE PROIZVOĐAČA U POGLEDU POVEĆANJA ILI SMANJENJA PROIZVODNJE ODREĐENIH PROIZVODA, ODNOSNO ZAPOČINJANJA NOVOG PROIZVODNOG PROGRAMA**

1. OPĆENITO O TRŽIŠTU

- **ZNAČAJ TRŽIŠTA** SE OGLEDA U TOME ŠTO ONO SVOJIM FUNKCIONIRANJEM U UVJETIMA
  - **EKONOMSKIH SLOBODA I PROIZVOĐAČA I POTROŠAČA, I ...**

1. OPĆENITO O TRŽIŠTU

...

- **NAGLAŠENOG POJEDINAČNOG INTERESA (MAKSIMALIZACIJA DOBITI I MARGINALNA KORISNOST),**
UNOSI RED U TOKOVE PRIVREĐIVANJA

1. OPĆENITO O TRŽIŠTU

- **STOGA SE PRIVREDA ROBNOG KARAKTERA ČESTO OZNAČAVA KAO TRŽIŠNA PRIVREDA**

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- **TRŽIŠNI MEHANIZAM**, KAO UKUPNOST PONUDE I POTRAŽNJE, ODNOSNO UTJECAJA EKONOMSKIH ZAKONITOSTI, UZ
  - **SVE NESAVRŠENOSTI (INFORMIRANJE PROIZVOĐAČA O PROMJENAMA U ZAHTJEVIMA POTROŠAČA, TRŽIŠTE DJELUJE *EX POST*), I ...**

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

...

➤ **NEGATIVNE IMPLIKACIJE
DJELOVANJA (ODBACIVANJE NEKE
PROIZVODNJE I DOBARA KAO
NEPOTREBNIH),**

**PREDSTAVLJA NAJRACIONALNIJI OBLIK
ORGANIZIRANJA PRIVREĐIVANJA U
OKVIRU DRUŠTVENE ZAJEDNICE**

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- **TRŽIŠNI MEHANIZAM** JE NAJBOLJI, ALI NE I SAM PO SEBI DOVOLJAN NAČIN POVEZIVANJA I USMJERAVANJA TOKOVA PRIVREĐIVANJA

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- **DA BI TRŽIŠTE**

- **FUNKCIONIRALO, I**

- **PREDSTAVLJALO MEHANIZAM ZA KORIŠTENJE RESURSA I EKONOMSKI RAZVOJ ...**

**ADEKVATAN
OPTIMALNO
I EFIKASAN**

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- ... NUŽNA JE ODGOVARAJUĆA DRUŠTVENA AKTIVNOST, ODNOSNO VEĆE ILI MANJE PRISUSTVO EKONOMSKO - POLITIČKIH MJERA KOJE UPOTPUNJUJU DJELOTVORNOST TRŽIŠNOG MEHANIZAMA

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- **OVA DRUŠTVENA AKTIVNOST**
  - **IMA U OSNOVI OGRANIČENE DOMETE**
  - **I ...**

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- **SVODI SE NA DOPUNU I KOREKCIJU UTJECAJA TRŽIŠNOG MEHANIZMA (U SMISLU OSIGURANJA NEKIH ELEMENATA RAZVOJA KOJI SE NE MOGU POSTIĆI PUTEM TRŽIŠTA, ILI AMORTIZIRANJA NEGATIVNIH POSLJEDICA UTJECAJA TRŽIŠTA)**

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- **TRŽIŠTE** PREDSTAVLJA MJESTO GDJE PREDUZEĆA
  - STJEČU UVID U POTRAŽNJU, ODNOSNO ZAHTJEVE POTROŠAČA
  - DOBIVAJU INFORMACIJE O KONKURENCIJI, I
  - VALORIZIRAJU SVOJ RAD, ODNOSNO STJEČU DOHODAK

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- **TRŽIŠTE** PRUŽA MOGUĆNOST DA PREDUZEĆE PRILAGODI SVOJE POSLOVANJE NOVOJ SITUACIJI (U ODNOSU NA POTRAŽNJU I KONKURENTE), ODNOSNO **ODGOVORI NA INOVIRANE UVJETE ODGOVARAJUĆOM PONUDOM**

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- VALORIZIRANJEM PRIVREĐIVANJA
TRŽIŠTE OMOGUĆAVA DA SE
  - PREDUZEĆE POTVRDI KAO ROBNI
PROIZVOĐAČ, I
  - OSIGURA OSNOVU ZA SVOJE
REPRODUCIRANJE

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- **USPRKOS STIHIJNOG DJELOVANJA
ZAKONA PONUDE I POTRAŽNJE,
FUNKCIONIRANJE TRŽIŠNOG
MEHANIZMA**
  - **UNOSI RED U TOKOVIMA DRUŠTVENE
REPRODUKCIJE, I ...**

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

...

- **PO OSNOVU KONKURENCIJE OBEZBJEĐUJE EFIKASNOST U POJEDINAČNOM POSLOVANJU ŠTO JE I TEMELJNA PRETPOSTAVKA ZA UKUPAN EKONOMSKI RAZVOJ**

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- **OSNOVNA ULOGA TRŽIŠTA SASTOJI SE U TOME ŠTO SE**
  - **NA OSNOVU DJELOVANJA ZAKONA VRIJEDNOSTI**
  - **FORMIRAJU VRIJEDNOSTI I CIJENE ROBA KAO NOVČANI IZRAZ VRIJEDNOSTI**

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

■ TRŽIŠTE

- **NE PRIZNAJE INDIVIDUALNI RAD NEPOSREDNO KAO DRUŠTVENI, NEGO SE**
- **INDIVIDUALNE VRIJEDNOSTI PROIZVODA MOGU POTVRDITI ISPOD I IZNAD DRUŠTVENE VRIJEDNOSTI**

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- **TRŽIŠTE** MOŽE PRIZNATI **VIŠE** PROIZVOĐAČU NEGO ŠTO ODGOVARA RADU KOJI JE ULOŽIO UKOLIKO JE NJEGOVA INDIVIDUALNA VRIJEDNOST **ISPOD** DRUŠTVENE VRIJEDNOSTI

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- **TRŽIŠTE** PRIZNAJE **MANJE** PROIZVOĐAČU NEGO ŠTO ODGOVARA RADU KOJI JE ULOŽIO UKOLIKO JE NJEGOVA INDIVIDUALNA VRIJEDNOST PROIZVODA **VEĆA** OD DRUŠTVENE VRIJEDNOSTI

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- TEMELJEM OVOGA VRŠI SE
DIFERENCIRANJE PROIZVOĐAČA
  - NA USPJEŠNE I MANJE USPJEŠNE
  - TE
  - NA EFIKASNE I NEEFIKASNE ...

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

... ČIME SE STVARA **AMBIJENT, ZA KONKURENTSKU BORBU PREDUZEĆA U POGLEDU**

- **IZBORA OPTIMALNE POSLOVNE POLITIKE**
- **I**
- **STALNOG UVEĆANJA EFIKASNOSTI U POSLOVANJU**

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- **TRŽIŠNI MEHANIZAM SE TEMELJEM KONKURENTSKE BORBE**
    - **IZMEĐU ISTOVRISNIH PROIZVOĐAČA,**
    - **A POTOM**
    - **IZMEĐU PROIZVOĐAČA U ISTOJ GRANI I OBLASTI PRIVREĐIVANJA,**
- JAVLJA KAO FAKTOR UBRZANOG RAZVOJA PROIZVODNIH SNAGA**

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- **UTJECAJ TRŽIŠTA** IMA ZA POSLJEDICU
TZV. **MEĐUGRANSKO SELJENJE**
KAPITALA I RADA, PO OSNOVU OPĆE
KONKURENCIJE

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- POSEBAN JE **ZNAČAJ TRŽIŠNOG MEHANIZMA** U POGLEDU **EFIKASNE GLOBALNE PODJELE DRUŠTVENOG FONDA RADA I UKUPNOG KAPITALA NA POJEDINE OBLASTI I GRANE PRIVREDE**

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- NEZAMJENJIVA ULOGA **TRŽIŠNOG**
MEHANIZMA U TOKOVIMA
PRIVREĐIVANJA ZASNIVA SE NA
UČINCIMA TRŽIŠNIH ZAKONITOSTI,
ODNOSNO NA **TRI TEMELJNE FUNKCIJE**
TRŽIŠTA U ROBNIM PRIVREDAMA: ...

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

...

- ALOKATIVNA
- SELEKTIVNA
- I
- DISTRIBUTIVNA FUNKCIJA

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- **ALOKATIVNA FUNKCIJA TRŽIŠTA**
SASTOJI SE U **RASPOREĐIVANJU**
PROIZVODNIH RESURSA, KAPITALA,
RADNE SNAGE I SREDSTAVA NA
POJEDINE OBLASTI I GRANE PRIVREDE,
ODNOSNO VRSTE PRIVREĐIVANJA

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- OVA FUNKCIJA TRŽIŠTA ZASNIVA SE NA **ODNOSU POTRAŽNJE I PONUDE**, ODNOSNO POSLJEDICAMA UTJECAJA POTRAŽNJE U POGLEDU ODGOVARAJUĆE VALORIZACIJE POJEDINIH VRSTA PRIVREĐIVANJA (PROIZVODA)

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- **RADI SE O UTJECAJU TRŽIŠTA NA OBIM I STRUKTURU PRIVREĐIVANJA KOJOM SE FORMIRA, U VEĆEM ILI MANJEM INTENZITETU, INOVIRANA PONUDA**

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- **ZAKONITOSTI PONUDE I POTRAŽNJE, UZ NAGLAŠENU KONKURENCIJU, IMAJU NEPOSREDNE UČINKE NA PODUZETNIŠTVO, ODNOSNO NA ALOKACIJU RESURSA PROIZVODNJE KOJE TREBA ODGOVORITI NA OBIM I STRUKTURU POTREBA, ODNOSNO POTRAŽNJU KOJA SE FORMIRA NA TRŽIŠTU**

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- **SELEKTIVNA FUNKCIJA TRŽIŠTA**
ODNOSI SE NA
  - **SELEKCIJU PROIZVOĐAČA NA**
USPJEŠNE I MANJE USPJEŠNE,
  - **OVISNO OD VALORIZACIJE NJIHOVOG**
PRIVREĐIVANJA

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- **SELEKCIJA PROIZVOĐAČA OVISI OD**
  - **EFIKASNOŠTI PRIVREĐIVANJA (EKONOMIČNOST I PRODUKTIVNOST), POGOTOVO U SLUČAJU KADA PONUDA NADMAŠUJE POTRAŽNJU U UVJETIMA NAGLAŠENE KONKURENCIJE, I ...**

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

...

- **KRETANJA PONUDE ODREĐENIH PROIZVODA U ODNOSU NA ZNATNO VEĆU NJIHOVU POTRAŽNJU,**
ŠTO OMOGUĆAVA DA SE U POTPUNOSTI APSORBIRA PONUDA NEOVISNO OD STEPENA EFIKASNOSTI PRIVREĐIVANJA PO OSNOVU EKONOMIČNOSTI I PRODUKTIVNOSTI

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- **DISTRIBUTIVNA FUNKCIJA TRŽIŠTA**
OGLEDA SE U TOME ŠTO, KAO UKUPNOST PONUDE I POTRAŽNJE ROBA, TRŽIŠNI MEHANIZAM STAVLJA NA RASPOLAGANJE ROBE POTROŠAČIMA, PREMA NJIHOVIM ZAHTJEVIMA

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- PUT ROBE OD PROIZVOĐAČA KA
POTROŠAČIMA **TRŽIŠTE** **EFEKTIVNO**
SKRAĆUJE
- NA TAJ NAČIN POTROŠAČI
OSIGURAVAJU DOBRA KOJIMA
ZADOVOLJAVAJU POTREBE

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- MOGUĆI SU I DRUGI KANALI DISTRIBUCIJE PROIZVODA, ALI **TRŽIŠNI MEHANIZAM** TO RADI MNOGO EFIKASNIJE, POGOTOVO SA STANOVIŠTA MEĐUSOBNE UVJETOVANOSTI OVE FUNKCIJE NASPRAM **AĻOKATIVNE I SELEKTIVNE FUNKCIJE TRŽIŠTA**

2. POJAM I ULOGA TRŽIŠTA

- **DISTRIBUTIVNA FUNKCIJA** U OKVIRU TRŽIŠNOG MEHANIZMA SE ODNOSI I NA FAKTORE PRIVREĐIVANJA

3. FAKTORI TRŽIŠTA

- **TRŽIŠNI MEHANIZAM I UTJECAJ TRŽIŠTA**
UVJETOVANI SU NIZOM RAZLIČITIH
FAKTORA KOJI U VEĆOJ ILI MANJOJ
MJERI DETERMINIRAJU
  - **OBIM I STRUKTURU ROBNE**
RAZMJENE, ODNOSNO NJEGOVE
RAZMJERE
  - **I ...**

3. FAKTORI TRŽIŠTA

...

- **INTENZITET I ALOKATIVNIH I SELEKTIVNIH UČINAKA, UKLJUČUJUĆI I DOMETE TRŽIŠNIH ZAKONITOSTI U POVEZIVANJU I USMJERAVANJU TOKOVA REPRODUKCIJE**

3. FAKTORI TRŽIŠTA

- U OSNOVI POSTOJE **ČETIRI SKUPINE FAKTORA**, PRI ČEMU SE MEĐUSOBNO DIFERENCIRANJE TEMELJI OVISNO OD TOGA DA LI PREVASHODNO DETERMINIRAJU
  - **OBIM I STRUKTURU TRŽIŠTA, ILI**
  - **INTENZITET ALOKATIVNIH I SELEKTIVNIH UČINAKA TRŽIŠNOG MEHANIZMA**

3. FAKTORI TRŽIŠTA

- NA OBIM I STRUKTURU TRŽIŠTA DJELUJU **FAKTORI MATERIJALNO – PROIZVODNE PRIRODE**, ODNOSNO RAZMJERE PROIZVODNIH MOĆI DRUŠTVENE ZAJEDNICE OD KOJIH OVISI ...

3. FAKTORI TRŽIŠTA

- **UKUPNA PROIZVODNJA I PRIVREĐIVANJE U POJEDINIM OBLASTIMA I GRANAMA PRIVREDE,**
- **ŠTO ČINI I**
- **NAJZNAČAJNIJI IZBOR PONUDE**

3. FAKTORI TRŽIŠTA

- VEĆI OBIM PROIZVODNJE I RAZNOVRSNJA STRUKTURA PONUDE, ZNAČE I **UVEĆANJE OBIMA I STRUKTURE TRŽIŠTA**
- U SKUPINU FAKTORA ULAZE I **DRUGE AKTIVNOSTI KOJIM SE: ...**

3. FAKTORI TRŽIŠTA

- **(1) NEPOSREDNO UTJEČE NA RAZMJERE PONUDE, KAO ŠTO JE:**
  - **OBIM UVOZA I IZVOZA (VEĆI UVOZ ZNAČI I UVEĆANJE DOMAĆE PONUDE, A POVEĆANJE IZVOZA IMA OBRNUTE UČINKE)**
- **(2) POSREDNO DJELUJE NA KRETANJE PONUDE I POTRAŽNJE, KAO ŠTO JE: ...**

3. FAKTORI TRŽIŠTA

- **SAOBRAĆAJ I POVEZANOST IZMEĐU PROIZVOĐAČKIH I POTROŠAČKIH CENTARA**
- **EKONOMSKO-SOCIJALNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA (UČEŠĆE POLJOPRIVREDNOG STANOVNIŠTVA)**
- **TEHNIČKA OPREMLJENOST PROMETNIH PREDUZEĆA (MAGACINI, SILOSI, HLADNJAČE, MREŽA)**

3. FAKTORI TRŽIŠTA

- **OBIM TRŽIŠTA UVJETOVAN JE I AGREGATOM POTRAŽNJE, KAO UKUPNOSTI SVIH POJEDINAČNIH POTRAŽNJI KOJIMA SE OSIGURAVAJU**
  - **FINALNA – OSOBNA POTROŠNJA, I**
  - **INVESTICIJSKA, JAVNA I DRUGI VIDOVI POTROŠNJE**

3. FAKTORI TRŽIŠTA

- U ODNOSU NA OSOBNU POTROŠNJU OSTALI VIDOVI POTROŠNJE SU IZVEDBENOG KARAKTERA, PA SE MOŽE KONSTATIRATI DA **AGREGAT POTRAŽNJE** U NACIONALNOJ PRIVREDI DETERMINIRA
  - **BROJNO STANJE STANOVNIŠTVA, I**
  - **VELIČINA DOHODAKA KOJIMA RASPOLAŽE, ODNOSNO KUPOVNOM MOĆI**

3. FAKTORI TRŽIŠTA

- **GLOBALNI ODNOSI PONUDE I POTRAŽNJE, KAO I POJEDINAČNA POTRAŽNJA I PONUDA SE DOPUNJUJU ODGOVARAJUĆIM UVOZOM ILI IZVOZOM**
- **RAZMJERE UTJECAJA TRŽIŠTA, U SMISLU ZAKONITOSTI ŠTO SU REZULTAT TRŽIŠNOG MEHANIZMA, NEPOSREDNO OVISE I OD KONKURENCIJE**

3. FAKTORI TRŽIŠTA

- **KONKURENTSKA BORBA,**
    - **PO HORIZONTALI, ODNOSNO U ISTOJ GRANI PRIVREDE, I**
    - **PO VERTIKALI, ODNOSNO U CJELINI TOKOVA PRIVREĐIVANJA,**
- JESTE PRETPOSTAVKA ZA TRŽIŠTE I TRŽIŠNE ZAKONITOSTI**

3. FAKTORI TRŽIŠTA

- **VARIJACIJE U POGLEDU INTENZITETA KONKURENTSKE BORBE SU RAZNOVRSNE I ONE SE KREĆU OD**
  - **PERFEKTNE KONKURENCIJE, ŠTO PODRAZUMIJEVA DA PRIVREDNI SUBJEKTI NE MOGU NEPOSREDNO UTJECATI NA CIJENE ...**

3. FAKTORI TRŽIŠTA

...

➤ DO

➤ **NEPOTPUNE, ODNOSNO
MONOPOLISTIČKE KONKURENCIJE U
KOJOJ PRIVREDNI SUBJEKTI U VEĆOJ
ILI MANJOJ MJERI MOGU
NEPOSREDNO UTJECATI NA
KRETANJE CIJENA**

3. FAKTORI TRŽIŠTA

- U OVOM DOMENU **TZV. DRUŠTVENA AKTIVNOST** IMA U OSNOVI DVA PREDZNAKA,
  - NA JEDNOJ STRANI, ONEMOGUĆUJE STVARANJE MONOPOLA I TIME DOPRINOSI FUNKCIONIRANJU TRŽIŠNOG MEHZANIZMA, I ...

3. FAKTORI TRŽIŠTA

- **A**
- **NA DRUGOJ STRANI, SVOJIM ODLUKAMA I EKONOMSKO - POLITIČKIM MJERAMA I SAMA DOVODI DO NIZA OGRANIČENJA UTJECAJA TRŽIŠNIH ZAKONITOSTI**

3. FAKTORI TRŽIŠTA

- **UTJECAJ TRŽIŠTA JE NEPOSREDNO UVJETOVAN**
  - **OBIMOM I KARAKTEROM UNOŠENJA DRŽAVE U EKONOMSKE TOKOVE,**
  - **UKLJUČUJUĆI I NIZ PRIVREDNO - SISTEMSKIH I EKONOMSKO - POLITIČKIH ODLUKA I MJERA KOJE SU UPRAVLJENE NA FUNKCIONIRANJE TRŽIŠNOG MEHANIZMA**

3. FAKTORI TRŽIŠTA

- **KLASIČNA (LIBERALNA) KONCEPCIJA EKONOMSKE POLITIKE JE PRETPOSTAVLJALA**
  - **PERFEKTNU KONKURENCIJU IZMEĐU PROIZVOĐAČA**
  - **KAO I**
  - **SUZDRŽAVANJE DRŽAVE OD BILO KAKVE ARBITRAŽE U OVOM DOMENU**

3. FAKTORI TRŽIŠTA

■ KAKO SE TOKOM VREMENA

- **STVARANJEM MONOPOLA DOVODI U PITANJE UTJECAJ TRŽIŠTA, A**
- **POČETKOM OVOG STOLJEĆA ISKUSTVO JE POKAZALO DA ISKLJUČIVO UTJECAJ TRŽIŠNIH ZAKONITOSTI KAO REGULATORA PRIVREDNIH TOKOVA DOVODI DO EKONOMSKIH KRIZA ...**

3. FAKTORI TRŽIŠTA

**... TO JE ZAHTJEVALO UNOŠENJE
DRŽAVE U PRAVCU KORIGIRANJA I
DOPUNE TRŽIŠNOG MEHANIZMA**

3. FAKTORI TRŽIŠTA

- IZ RAZLOGA ŠTO SU **TRŽIŠTE I NJEGOVE ZAKONITOSTI** NAJEFIKASNIJI DRUŠTVENI MEHANIZAM ORGANIZIRANJA PRIVREĐIVANJA, ALI NE I DOVOLJAN, GOVORI O **TZV. ORGANIZIRANOM I KONTROLIRANOM TRŽIŠTU**

3. FAKTORI TRŽIŠTA

- **DRŽAVA** SE, NE DOVODEĆI U PITANJE FUNKCIONIRANJE TRŽIŠTA, EKSPONIRA U OVOM DOMENU U **TRI OSNOVNA PRAVCA:**
  - **PRVO**, DONOŠENJE PROPISA KOJIMA OBEZBJEĐUJE KONKURENCIJU NA TRŽIŠTU (TZV. ANTIMONOPOLSKO ZAKONODAVSTVO) ...

3. FAKTORI TRŽIŠTA

- **DRUGO, ORGANIZIRANJE ONIH OBLASTI PRIVREĐIVANJA I DJELATNOSTI KOJE SE NE MOGU ADEKVATNO OSIGURATI SAMO PO OSNOVU FUNKCIONIRANJA TRŽIŠTA (SAOBRAĆAJ, KOMUNALNE DJELATNOSTI...) ...**

3. FAKTORI TRŽIŠTA

- **TREĆE, NA UBLAŽAVANJE POSLJEDICA UTJECAJA TRŽIŠTA, U POGLEDU EKONOMSKIH IMPLIKACIJA PO STRUKTURU PRIVREDE, I U OBLASTI SOCIJALNE STRUKTURE, ODNOSNO UTEMELJENJA SOCIJALNE POLITIKE KAO FAKTORA EKONOMSKOG RAZVOJA I ELEMENTA EKONOMSKE POLITIKE**

4. TRŽIŠTE KAPITALA I NOVCA

- **TRŽIŠTE**, PORED RAZMJENE ROBA I USLUGA, OBUHVATA I SUČELJAVANJE PONUDE I POTRAŽNJE
  - **KAPITALA, ODNOSNO VRIJEDNOSNIH PAPIRA**
  - **NOVCA, I**
  - **DRUGIH OBLIKA FINANCIJSKIH SREDSTAVA (KAPITALA)**

4. TRŽIŠTE KAPITALA I NOVCA

- POLAZEĆI OD **PREDMETA PONUDE I POTRAŽNJE** TREBA RAZLIKOVATI
  - **TRŽIŠTE KAPITALA** (DUGOROČNA ULAGANJA)
  - I
  - **TRŽIŠTE NOVCA** (KRATKOROČNA ULAGANJA I NOVAC)

4.1. TRŽIŠTE KAPITALA

- **TRŽIŠTE KAPITALA** PREDSTAVLJA UKUPNOST PONUDE I POTRAŽNJE DUGOROČNIH FINANCIJSKIH TRANSAKCIJA NOVCEM I VRIJEDNOSNIM PAPIRIMA

4.1. TRŽIŠTE KAPITALA

- **TRŽIŠTE KAPITALA IMA DVIJE TEMELJNE FUNKCIJE KOJE GA ČINE NEZAMJENJIVIM INSTITUTOM ROBNE PRIVREDE**

4.1. TRŽIŠTE KAPITALA

- **PRVO, TRŽIŠTE KAPITALA OMOGUĆAVA**
  - **KONČENTRACIJU SLOBODNIH**
NOVČANIH SREDSTAVA
  - **|**
  - **NJIHOVU KAPITALIZACIJU PO**
PRINCIPU MAKSIMALIZACIJE DOBITI

4.1. TRŽIŠTE KAPITALA

- **PORED NIZA RAZLIČITIH MOGUĆNOSTI
IMALACA SLOBODNIH NOVČANIH
SREDSTAVA (DEPONIRANJE KOD
BANAKA, NEPOSREDNO ANGAŽIRANJE
SREDSTAVA U INVESTICIJE, ULAGANJA
U FONDOVE I DRUGE INSTITUCIJE, ILI,
DRŽANJE SREDSTAVA KOD KUĆE) ...**

4.1. TRŽIŠTE KAPITALA

- ... JEDAN OD NAČINA ANGAŽIRANJA OVIH SREDSTAVA PODRAZUMIJEVA **TRANSAKCIJE NA TRŽIŠTU KAPITALA S REALNOM MOGUĆNOSTI U ODNOSU NA STEPEN RIZIKA NAJVEĆE OPLODNJE SREDSTAVA KAPITALIZIRANIH OVIM PUTEM**

4.1. TRŽIŠTE KAPITALA

- **DRUGO, KAKO SE NA TRŽIŠTU KAPITALA FORMIRA PONUDA I POTRAŽNJA, ODNOSNO OBAVLJA PROMET DUGOROČNIH VRIJEDNOSNIH PAPIRA, TRŽIŠTE KAPITALA ...**

4.1. TRŽIŠTE KAPITALA

- **PREDSTAVLJA INSTITUCIONALNI OKVIR MOBILNOSTI KAPITALA KOJIMA SE KAPITAL ALOCIRA – USMJERAVA U POJEDINE OBLASTI I GRANE PRIVREDE, I**
- **POSTIŽE EFIKASNOST U KORIŠTENJU POSTOJEĆIH RESURSA PRIVREĐIVANJA**

4.1. TRŽIŠTE KAPITALA

- **U RAZVIJENIM PRIVREDAMA POSTOJE DVA PARALELNA TRŽIŠTA VRIJEDNOSNIH PAPIRA: ...**

4.1. TRŽIŠTE KAPITALA

- **PRIMARNO TRŽIŠTE** (EMISIJA I DISTRIBUCIJA NOVIH VRIJEDNOSNIH PAPIRA, U VIDU NEPOSREDNOG ODNOSA EMITENTA I KUPACA VRIJEDNOSNIH PAPIRA ILI U POSREDOVANJU PUTEM DISTRIBUTERA), I
- **SEKUNDARNO TRŽIŠTE** (PROMET VEĆ EMITIRANIH VRIJEDNOSNIH PAPIRA)

4.1. TRŽIŠTE KAPITALA

- **TRŽIŠTE KAPITALA JE MJESTO SUSRETA INTERESA**
  - **ŠTEDIŠA ODNOSNO VLASNIKA KAPITALA**
  - **I**
  - **INVESTITORA**

4.1. TRŽIŠTE KAPITALA

- **PONUDA SE FORMIRA POSREDSTVOM DUGOROČNIH PAPIRA OD VRIJEDNOSTI (DIONICA (AKCIJA), I OBVEZNICA)**

4.1. TRŽIŠTE KAPITALA

- **POTRAŽNJU ČINE SLOBODNA NOVČANA SREDSTVA I KAPITAL ČIJA SE NAMJENA PREUSMJERAVA, ODNOSNO VRŠI PRIJENOS IZ JEDNE U DRUGU OBLAST ILI MIJENJA OBLIK NJEGOVOG PLASMANA**

4.1. TRŽIŠTE KAPITALA

- NA **TRŽIŠTU KAPITALA** FORMIRA SE CIJENA – TEČAJ DIONICE NA OSNOVU PONUDE I POTRAŽNJE, I ONA OVISI OD
  - **DIVIDENDE KAO PRINOSA NA DIONICU**
  - **NOMINALNE VRIJEDNOSTI**
  - **I**
  - **KAMATNE STOPE**

4.1. TRŽIŠTE KAPITALA

- U OSNOVI **STEPEN OPLODNJE KAPITALA** UTJEČE NA
  - **TEČAJ DIONICA I DRUGIH VRIJEDOSNIH PAPIRA,**
  - **ŠTO JE**
  - **PRI DATOJ PONUDI I POTRAŽNJI DUGOROČNIH PLASMANA ...**

4.1. TRŽIŠTE KAPITALA

- **... KRITERIJ ZA PONAŠANJE IMATELJA SLOBODNIH NOVČANIH SREDSTAVA I KAPITALA**

4.1. TRŽIŠTE KAPITALA

- **TEČAJ DIONICE PO NOMINALI, IZNAD ILI ISPOD NOMINALE, ŠTO SE SVAKODNEVNO FORMIRA NA TRŽIŠTU, IZRAZ JE**
  - **OPLODNJE KAPITALA (DIVIDENDE)**
  - **I**
  - **OČEKIVANIH KRETANJA, ODNOSNO BUDUĆE DOBITI EMITENATA**

4.1. TRŽIŠTE KAPITALA

- **RAZNOVRSNSI UČESNICI OVOG TRŽIŠTA**
(PREDUZEĆA, BANKE, OSIGURAVAJUĆE
KOMPANIJE, PENZIONI FONDOVI,
CENTRALNA BANKA...) U NAZNAČENOM
KALKULIRANJU FORMIRAJU
ODGOVARAJUĆU PONUDU I POTRAŽNJU
DUGOROČNIH PAPIRA OD VRIJEDNOSTI

4.2. TRŽIŠTE NOVCA

- **TRŽIŠTE NOVCA** ODNOSNO NOVČANO TRŽIŠTE OBUHVATA SUČELJAVANJE PONUDE I POTRAŽNJE U VEZI SA NOVCEM I KRATKOROČNIM PAPIRIMA OD VRIJEDNOSTI

4.2. TRŽIŠTE NOVCA

- **PREDMET RAZMJENE NA OVOM TRŽIŠTU SU**
  - **LIKVIDNE REZERVE BANAKA KOD CENTRALNE BANKE**
  - **LIKVIDNE REZERVE POSLOVNIH BANAKA, SA IZUZETNO KRATKIM ROKOVIMA OPOZIVA OD JEDNOG DANA, IZUZETNO DO VIŠE MJESECI ...**

4.2. TRŽIŠTE NOVCA

...

- **KRATKOROČNI PLASMANI (PAPIRI OD VRIJEDNOSTI: BLAGAJNIČKI ZAPISI, BANKARSKI AKCEPTI, KOMERCIJALNI ZAPISI...), ČIJE JE DOSPIJEĆE DO GODINU DANA**

4.2. TRŽIŠTE NOVCA

- **NA OVOM TRŽIŠTU ZNAČAJNA JE
ULOGA CENTRALNE BANKE**

4.2. TRŽIŠTE NOVCA

- **NEPOSREDNIM UČEŠĆEM NA NOVČANOM TRŽIŠTU ILI INTERVENTNIM MJERAMA (ODOBRANJEM KREDITA ZA LIKVIDNOST, MANIPULIRAJUĆI SA DEPOZITIMA DRŽAVE) ...**

4.2. TRŽIŠTE NOVCA

- **... CENTRALNA BANKA UTJEČE NA PONUDU I POTRAŽNJU (SMANJUJUĆI ILI POVEĆAVAJUĆI) I TIME U DOBROJ MJERI DETERMINIRA VISINU KAMATNE STOPE**

4.2. TRŽIŠTE NOVCA

- **NEOVISNO OD MEĐUSOBNOG DIFERENCIRANJA TRŽIŠTA KAPITALA I TRŽIŠTA NOVCA, S OBZIROM NA TO DA JE TEŠKO RAZLUČITI KRATKOROČNE I DUGOROČNE NOVČANE I KAPITALNE TRANSAKCIJE, U FUNKCIONALNOM ASPEKTU TEŠKO JE RAZGRANIČITI OVA DVA VIDA FINANCIJSKOG TRŽIŠTA**

4.2. TRŽIŠTE NOVCA

- ONI SE MEĐUSOBNO PROŽIMAJU I UVJETUJU U ONOJ MJERI U KOJOJ POSTOJI **KORELACIJA** IZMEĐU
  - **KAMATNE STOPE, I**
  - **TEČAJA DIONICA I DRUGIH PAPIRA OD VRIJEDNOSTI**

4.3. TRŽIŠTE

KAPITALA I NOVCA U BIH

- U BOSNI I HERCEGOVINI STVARAJU SE **NORMATIVNE I INSTITUCIONALNE PRETPOSTAVKE ZA**
  - **FUNKCIONIRANJE FINANACIJSKOG TRŽIŠTA ODNOSNO TRŽIŠTA KAPITALA I NOVCA, KAO**
  - **INTEGRALNOG ELEMENTA I TEMELJNOG PREDUVJETA TRŽIŠNOG SISTEMA PRIVREDE**

4.3. TRŽIŠTE KAPITALA I NOVCA U BIH

- U **FUNKCIONALNOM ASPEKTU**
(PRAKTIČNO, TRENUTNO SAMO
FUNKCIONIRAJU NEKI ELEMENTI
TRŽIŠTA NOVCA) ZA FINANCIJSKO
TRŽIŠTE U PUNOM SMISLU RIJEČI KAO
LIMITIRAJUĆI FAKTOR JESU ...

4.3. TRŽIŠTE KAPITALA I NOVCA U BIH

...

- **ZAPOČETI PROCESI TRANZICIJE
PRIVREDE, POGOTOVO TRENUTNA
VLASNIČKA STRUKTURA, I**
- **SIMBOLIČNI ZAHVATI U
RESTRUKTURIRANJU BANKARSKOG
SISTEMA**

4.3. TRŽIŠTE KAPITALA I NOVCA U BIH

- **U ZAKONU O VRIJEDNOSNIM PAPIRIMA UREĐUJU SE**
  - **VRSTE VRIJEDNOSNIH PAPIRA DUGOROČNOG KARAKTERA (DIONICE, OBVEZNICE, CERTIFIKATI, ISPRAVE O INVESTIRANJU) ...**

4.3. TRŽIŠTE KAPITALA I NOVCA U BIH

- **EMITENTI (PREDUZEĆE, BANKA, DRUŠTVO ZA UPRAVLJANJE FONDOVIMA, INVESTICIONI FOND, PENZIJSKI FOND I OSIGURAVAJUĆE DRUŠTVO), UZ OBAVEZU REGISTRA I ODOBRENJA KOMISIJE ZA VRIJEDNOSNE PAPIRE ...**

4.3. TRŽIŠTE KAPITALA I NOVCA U BIH

- **EMISIJA PO OSNOVU JAVNE PONUDE
ILI ZATVORENOM PRODAJOM,**
- **I**
- **PROMET VRIJEDNOSNIH PAPIRA NA
BERZI I DRUGIM UREĐENIM JAVNIM
TRŽIŠTIMA**

4.3. TRŽIŠTE KAPITALA I NOVCA U BIH

- **FUNKCIONIRANJE TRŽIŠTA KAPITALA I
EMITIRANJE I TRGOVANJE
VRIJEDNOSNIM PAPIRIMA STRIKTNO
NADZIRU **OVLAŠTENE AGENCIJE****

4.3. TRŽIŠTE

KAPITALA I NOVCA U BIH

- OKVIR NADZORA SE RAZLIKUJE OD DRŽAVE DO DRŽAVE, ALI SLIČNOSTI POSTOJE, POSEBNO U POGLEDU GENERALNO PRIHVAĆENIH **PRINCIPA OPERACIJA NA TRŽIŠTU KAPITALA**

4.3. TRŽIŠTE KAPITALA I NOVCA U BIH

- **TRŽIŠTA KAPITALA U BIH SU REGULIRANA NA ENTITETSKOM NIVOU (FBIH I RS)**
- **POSTOJI ZNAČAJNA USKLAĐENOST REGULATIVE IZMEĐU DVA ENTITETA**

4.3. TRŽIŠTE KAPITALA I NOVCA U BIH

- **PROPISI SE ODNOSE NA TRŽIŠTE KAPITALA**
  - **U ENTITETU FBIH, KOJE IMA REGULATORNI OKVIR I SVOJE INSTITUCIJE**
  - **U ENTITETU RS, KOJE IMA REGULATORNI OKVIR I SVOJE INSTITUCIJE**

4.3. TRŽIŠTE KAPITALA I NOVCA U BIH

- **PRAVNI OKVIR ZA TRŽIŠTA KAPITALA SE MOŽE NAĆI U PROPISIMA FBIH I RS KOJI SE ODNOSU NA TRŽIŠTA VRIJEDNOSNIH PAPIRA**

4.3. TRŽIŠTE

KAPITALA I NOVCA U BIH

- **PROPISI REGULIRAJU GLAVNA PITANJA KOJA SE ODOSE NA DEFINICIJE TERMINA, UČESNIKA, INSTITUCIJA I NJIHOVE ORGANE, PRAVA I OBAVEZE U POGLEDU TRŽIŠTA KAPITALA U BIH**

4.3. TRŽIŠTE

KAPITALA I NOVCA U BIH

- **PRAVNE PROMJENE U ENTITETU RS POZICIONIRALE SU BANKE DA PREUZMU DIREKTNU ULOGU U POSLOVANJU NA TRŽIŠTU FINANCIJSKOG POSREDOVANJA, DOVODEĆI ZAKONODAVSTVO RS U SKLAD SA ONIM U FBIH, BAREM ŠTO SE TIČE FINANCIJSKIH TRŽIŠTA**

4.3. TRŽIŠTE KAPITALA I NOVCA U BIH

- OVI PRAVNI OKVIRI TAKOĐER DEFINIRAJU **VLASNIČKO PRAVO NAD VRIJEDNOSNIM PAPIROM**, STEČENO UPISOM U REGISTAR NA IME NOSITELJA VRIJEDNOSNOG PAPIRA
- **VLASNIŠTVO** SE USPOSTAVLJA I PRENOSI PRAVNOM TRANSAKCIJOM

4.3. TRŽIŠTE

KAPITALA I NOVCA U BIH

- **PRAVO NA KUPOVINU** JE SUKLADNO DEFINIRANO KAO UNILATERALNO OVLAŠTENJE DOBIJENO NA OSNOVU **UGOVORA PRODAJE VRIJEDNOSNOG PAPIRA**, TJ. PRIJENOSA VLASNIŠTVA VRIJEDNOSNOG PAPIRA, IZMEĐU BANKE KAO PRODAVCA I KUPCA, PO ODREĐENOJ CIJENI NA ODREĐENI DATUM

4.3. TRŽIŠTE KAPITALA I NOVCA U BIH

- **KOMISIJE OBA ENTITETA VODE REGISTAR EMITENATA VRIJEDNOSNIH PAPIRA, KOJI OBUHVATA, ZAJEDNO SA PODACIMA KOJE NALAŽE DRUGI ZAKON, INFORMACIJE O EMITIRANJU, EMITENTU I ODREĐENE OSNOVNE PODATKE O VRIJEDNOSNIM PAPIRIMA I VLASNIČKOM KAPITALU**

4.3. TRŽIŠTE

KAPITALA I NOVCA U BIH

- **VRIJEDNOSNI PAPIRI SE EMITIRAJU PUTEM JAVNE PONUDE, PRIVATNOG PLASMANA ILI POSEBNE EMISIJE**
- **JAVNA PONUDA SE SASTAVLJA NA OSNOVU JAVNOG POZIVA ZA UPIS I PLAĆANJE VRIJEDNOSNIH PAPIRA**
- **TO SE ODVIJA PUTEM BERZE, A KOMISIJE PROPISUJU KADA I GDJE**

4.3. TRŽIŠTE

KAPITALA I NOVCA U BIH

- **EMITENT** MORA PRIPREMITI PROSPEKT SA ODGOVARAJUĆIM INFORMACIJAMA ZA INVESTITORE KAKO BI SE PROCIJENILI EMITENTOVA AKTIVA, OBAVEZE, GUBITAK I PROFIT, FINANCIJSKA POZICIJA I PROSPEKTI, KAO I KOJA PRAVA ĆE BITI SADRŽANA U VRIJEDNOSNIM PAPIRIMA KOJI SE IZDAJU

4.3. TRŽIŠTE

KAPITALA I NOVCA U BIH

- **VRIJEDNOSNI PAPIRI SE MOGU UPISATI NA RAZDOBLJE KOJE NIJE DUŽE OD 90 DANA OD DANA OBJAVLJIVANJA PONUDE, OSIM ISPLATA U GOTOVINI U RATAMA, ŠTO MOŽE TRAJATI DO ŠEST MJESECI**

4.3. TRŽIŠTE KAPITALA I NOVCA U BIH

- **UPISIVANJE I PLAĆANJE ZA
VRIJEDNOSNE PAPIRE PREKO
PRIVATNOG PLASMANA SE
KOMPLETIRA U ROKU OD 45 DANA ILI
MAKSIMALNO 90 DANA**

4.3. TRŽIŠTE KAPITALA I NOVCA U BIH

- **REGULATORNI OKVIR TRŽIŠTA
KAPITALA U BIH OBUHVATA**
  - **PROPISE KOMISIJE ZA VRIJEDNOSNE
PAPIRE, I**
  - **PROPISE O REGISTRU VRIJEDNOSNIH
PAPIRA**

4.3. TRŽIŠTE KAPITALA I NOVCA U BIH

- OVI PROPISI DEFINIRAJU MJESTO I ULOGU, KAO I OSNOVNE INSTITUCIJE KOMISIJE ZA VRIJEDNOSNE PAPIRE I REGISTRA ZA VRIJEDNOSNE PAPIRE, KAO INSTITUCIJE KOJE OMOGUĆAVAJU **NORMALNO FUNKCIONIRANJE TRŽIŠTA KAPITALA**

4.3. TRŽIŠTE KAPITALA I NOVCA U BIH

- **OVLASTI KOMISIJE KAO NEZAVISNE
INSTITUCIJA ODGOVORNE ZA
SUPERVIZIJU I REGULATIVU
FINANCIJSKIH TRŽIŠTA PROIZILAZE IZ
PROPISA O**
  - **VRIJEDNOSNIM PAPIRIMA ...**

4.3. TRŽIŠTE KAPITALA I NOVCA U BIH

- **KOMISIJI ZA VRIJEDNOSNE PAPIRE**
- **REGISTRU VRIJEDNOSNIH PAPIRA**
- **KOMPANIJAMA ZA UPRAVLJANJE
FONDOM I INVESTICIONIM
FONDOVIMA, I**
- **KOMPANIJAMA**

5. TRŽIŠTE RADA

- **TRŽIŠTE RADA PREDSTAVLJA**

- **UKUPNOST PONUDE I POTRAŽNJE RADNE SNAGE**
- **INSTITUCIONALNI OKVIR ZA ANGAŽIRANJE RADNE SNAGE U PROCESU PRIVREĐIVANJA, I ...**

5. TRŽIŠTE RADA

...

- **OBLIK VALORIZACIJE RADA,
ODNOSNO UČEŠĆA U
NOVOSTVORENOJ VRIJEDNOSTI
OVOG ELEMENTA PROIZVODNJE**

5. TRŽIŠTE RADA

- **FUNKCIONIRANJEM TRŽIŠTA RADA U GLOBALNIM DRUŠTVENIM OKVIRIMA OMOGUĆAVA SE OPTIMALNO KORIŠTENJE RASPOLOŽIVOG FONDA RADA, PO OSNOVU**
  - **VEĆE MOBILNOSTI RADA**
  - **FLUKTUACIJE RADNE SNAGE,**
  - **I ...**

5. TRŽIŠTE RADA

...

- **USKLAĐIVANJE OBRAZOVNE I
KVALIFIKACIJSKE STRUKTURE
RADNO AKTIVNOG STANOVNIŠTVA
PREMA POTRAŽNJI RADNE SNAGE**

5. TRŽIŠTE RADA

- **FUNKCIONIRANJEM TRŽIŠTA RADA POSTIŽU SE POZITIVNI UČINCI U SMISLU FUNKCIONALNE VEZE IZMEĐU**
  - **ZALAGANJA POJEDINACA I NJIHOVOG DOPRINOSA U STJECANJU DOHOTKA (DOBITI) PREDUZEĆA, NASPRAM**
  - **PLATA I DRUGIH NAKNADA PO OSNOVU RADNOG ODNOSA**

5. TRŽIŠTE RADA

- U ODNOSU NA OSTALE VIDOVE TRŽIŠTA U OVOM DOMENU JE
  - NAJVEĆI STEPEN KOREKCIJE, I
  - DOPUNJAVANJA TRŽIŠNIH ZAKONITOSTI OD STRANE DRŽAVE I DRUGIH MAKROEKONOMSKIH SUBJEKATA

5. TRŽIŠTE RADA

- **KORIGIRANJE TRŽIŠNOG MEHANIZMA U OVOM DOMENU PRETPOSTAVLJA DA**
  - **CIJENA RADA NIJE UVIJEK REZULTAT PONUDE I POTRAŽNJE IZ RAZLOGA ŠTO U PRAVILU UKUPNA PONUDA NADVLADAVA POTRAŽNJU (RAZMJERI OVE NEURAVNOTEŽENOSTI ČINE STOPU NEZAPOSLENOSTI) ...**

5. TRŽIŠTE RADA

...

- **DRŽAVA** JAMČI MINIMUM OVE CIJENE (NAJNIŽU PLAĆU) I STVARA NEPOTPUNU KONKURENCIJU NA STRANI PONUDE

5. TRŽIŠTE RADA

- DOPUNJAVANJE TRŽIŠNOG MEHANIZMA ODNOSI SE NA **NIZ EKONOMSKIH I SOCIJALNIH PRAVA ZAPOSLENIKA** (ZAŠTITA MALODOBNIKA, ŽENA I MATERINSTVA, ZAŠTITA ZAPOSLENIKA NESPOSOBNOG ZA RAD, OTKAZNI ROK, OTPREMNINA...), KOJA ...

5. TRŽIŠTE RADA

- NISU IZRAZ UTJECAJA TRŽIŠTA RADA
- **NEGO**
- **AKTIVNOSTI DRŽAVE** U POGLEDU ARTIKULIRANJA RAZLIČITIH I SUPROTSTAVLJENIH INTERESA U POVODU PRIVREĐIVANJA (RADNIK - ZAPOSLENIK, POSLODAVAC I DRUŠTVO)

5. TRŽIŠTE RADA

- KORIGIRANJE I DOPUNA UČINAKA ZAKONITOSTI PONUDE I POTRAŽNJE NA TRŽIŠTU RADA PRETPOSTAVLJA DA **DRŽAVA**
- PRIVREDNO - SISTEMSKIM MJERAMA (RADNIČKO I SOCIJALNO ZAKONODAVSTVO) I AKTIVNOSTIMA ...

5. TRŽIŠTE RADA

- ... NEPOSREDNO ILI U SARADNJI S ASOCIJACIJAMA POSLODAVACA I SINDIKATIMA, OSIGURAVA **MINIMUM EKONOMSKE I SOCIJALNE SIGURNOSTI RADNIKA – ZAPOSLENIKA**

5. TRŽIŠTE RADA

- OPERACIONALIZIRANJE I POBLIŽE ODREĐENJE ZAKONSKIH ODREDBI I IZRAZ RAZMJERA INTERVENCIJA NA TRŽIŠTU RADA PREDSTAVLJAJU **KOLEKTIVNI UGOVORI**

5. TRŽIŠTE RADA

- **KOLEKTIVNI UGOVORI SU I REZULTAT ZAKONSKIH RJEŠENJA, ALI I KOLEKTIVNOG PREGOVARANJA, UZ UČEŠĆE**
  - **PRIVREDNIH KOMORA, KAO ASOCIJACIJA POSLODAVACA**
  - **I ...**

5. TRŽIŠTE RADA

...

- **SINDIKATA KAO ORGANIZACIJA
ZAPOSLENIKA – RADNIKA,
UZ KONAČNU “ARBITRAŽU” DRŽAVE**

5. TRŽIŠTE RADA

- **PRISUSTVO DRŽAVE, ODNOSNO EKONOMSKO - POLITIČKIH MJERA KOD FUNKCIONIRANJA OVOG TRŽIŠTA NE ZNAČI SUSPENDIRANJE ZAKONITOSTI PONUDE I POTRAŽNJE RADNE SNAGE, JER ...**

5. TRŽIŠTE RADA

- ... **TRŽIŠTE RADA**, KAO I TRŽIŠTE KAPITALA I DRUGIH ELEMENATA PROCESA PRIVREĐIVANJA, PREDSTAVLJAJU **PRETPOSTAVKU ROBNE PRIVREDE I EFIKASNOG EKONOMSKOG RAZVOJA**

5. TRŽIŠTE RADA

- **OVU TZV. SOCIJALIZACIJU TRŽIŠTA RADA TREBA POSMATRATI U KONTEKSTU ZAHTJEVA SAVREMENIH DRUŠTVENIH ZAJEDNICA PREMA KOJIMA SU SOCIJALNE VRIJEDNOSTI U FUNKCIJI EKONOMSKOG RAZVOJA**

5. TRŽIŠTE RADA

- U BOSNI I HERCEGOVINI SE ČINE PRVI POTEZI U POGLEDU STVARANJA **NORMATIVNIH I INSTITUCIONALNIH PRETPOSTAVKI** ZA UVOĐENJE TRŽIŠTA RADA U NJEGOVOJ UOBIČAJENOJ ORGANIZIRANOJ FORMI

5. TRŽIŠTE RADA

- **OVO SE ODNOSI NA USVOJENI ZAKON O RADU, KOJIM SE UREĐUJU**
  - **ZAKLJUČIVANJE UGOVORA O RADU**
  - **RADNO VRIJEME**
  - **PLATE**
  - **PRESTANAK UGOVORA O RADU**
  - **PRAVA I OBAVEZE ZAPOSLENIKA**
  - **KOLEKTIVNI UGOVORI, I**
  - **DRUGA PITANJA IZ RADNOG ODNOSA**

5. TRŽIŠTE RADA

- **OSTALI ZAKONI IZ DOMENA EKONOMSKE I SOCIJALNE SIGURNOSTI RADNIKA (MIROVINSKO - INVALIDSKO OSIGURANJE, ZDRAVSTVENA ZAŠTITA, ZAŠTITA U SLUČAJU PRIVREMENE NEZAPOSLENOSTI...) ...**

5. TRŽIŠTE RADA

- **DATIRAJU OD RANIJE (SA PRENAGLAŠENIM PRAVIMA KAO RECIDIVOM PRETHODNOG RADNOG I SOCIJALNOG REŽIMA)**
- **ILI**
- **NISU U POTPUNOSTI KORESPONDENTNI SA ZAKONOM O RADU**

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- **CIJENE** SU JEDAN OD “KAPITALNIH INSTRUMENATA” TRŽIŠTA I TRŽIŠNE PRIVREDE
- ZA EKONOMSKI RAZVOJ SVAKE DRŽAVNE ZAJEDNICE **KRETANJE CIJENA** OD POSEBNOG JE ZNAČAJA, JER ...

6. OPĆA PITANJA CIJENA

...

- **OPĆI NIVO CIJENA UVJETUJE STEPEN STABILNOSTI RAZVITKA, A PRIVREDNOG**
- **RELATIVNI ODNOSI CIJENA U OSNOVI DETERMINIRAJU STRUKTURU PRIVREDE**

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- TO SU RAZLOZI ZBOG ČEGA, USPRKOS OPĆEM ZAHTJEVU DA SE U **TRŽIŠNOJ PRIVREDI CIJENE SLOBODNO FORMIRAJU NA TRŽIŠTU**, EKONOMSKA POLITIKA SVAKE DRŽAVE ...

6. OPĆA PITANJA CIJENA

...

- NASTOJI UTJECATI NA KRETANJE CIJENA, I
- NA OSNOVU RELATIVNIH ODNOSA CIJENA PODSTIČE ODREĐENE EFEKTE U TOKOVIMA DRUŠTVENE REPRODUKCIJE

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- **CIJENA** JE VRIJEDNOST ROBE IZRAŽENA U NOVCU, KAO IZRAZ RELATIVNE OSKUDNOSTI NEKOG DOBRA

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- **FORMIRANJE CIJENE VRŠI SE NA TRŽIŠTU PO OSNOVU PONUDE I POTRAŽNJE, PRI ČEMU**
  - **U KRATKOM RAZDOBLJU, KORISNOST JE OD PRESUDNE VAŽNOSTI ZA NJENU VISINU, A**
  - **U DUGOM RAZDOBLJU, OVU POZICIJU IMAJU TROŠKOVI PROIZVODNJE**

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- AKO **POTRAŽNJA** ZA ODREĐENOM ROBOM NADVLADAVA PONUDU, CIJENE ĆE RASTI ZA TU ROBU, A UKOLIKO **PONUDA** RASTE BRŽE OD POTRAŽNJE, CIJENE ĆE OPADATI

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- U PRAVILU POSTOJI **VEĆE ILI MANJE ODSUPANJE CIJENA** OD **VRIJEDNOSTI ROBA**, ČIME SE, U OVISNOSTI OD ELASTIČNOSTI PONUDE I POTRAŽNJE, PUTEM CIJENA VRŠI **PRERASPODJELA NOVOSTVORENE VRIJEDNOSTI** IZMEĐU POJEDINIH OBLASTI I GRANA PRIVREDE

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- OD IZUZETNE VAŽNOSTI JE FUNKCIONIRANJE **TRŽIŠNOG MEHANIZMA** KOJI OMOGUĆAVA DA SE PREKO **SLOBODNOG FORMIRANJA CIJENA**, NA BAZI KONKURENCIJE, RELATIVNI ODNOSI CIJENA USPOSTAVE PREMA ...

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- **OBJEKTIVNIM MJERILIMA**
- **I**
- **U OVISNOSTI OD TROŠKOVA
POSLOVANJA I EFIKASNOSTI
PRIVREĐIVANJA**

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- **KRETANJE CIJENA**, BILO U POGLEDU OPĆEG NIVOVA, BILO U NJIHOVIM RELATIVNIM ODNOSIMA
  - DETERMINIRA UKUPNI EKONOMSKI RAZVOJ, I
  - UTJEČE SA RAZLIČITIM UČINCIMA NA SVE OBLASTI PRIVREDNOG ŽIVOTA, OD PRIMARNE RASPODJELE DOHOTKA PA DO INVESTICIONE POTROŠNJE I ŽIVOTNOG STANDARDA

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- **OPĆI NIVO CIJENA NEPOSREDNO UVJETUJE STABILNOST PRIVREDNOG RAZVOJA, U SMISLU RAVNOTEŽE IZMEĐU MAKROEKONOMSKIH AGREGATA**

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- **POMJERANJE OPĆEG NIVOVA CIJENA I NJEGOV PORAST DOVODI DO**
  - **POREMEĆAJA IZMEĐU ROBNIH I KUPOVNIH FONDOVA, ODNOSNO DO PRITISKA ZA UVEĆANJE AGREGATA POTRAŽNJE U ODNOSU NA PONUDU ...**

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- ... SA NEPOSREDNIM IMPLIKACIJAMA NA KUPOVNU MOĆ NOVČANE JEDINICE I MONETARNU RAVNOTEŽU

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- **UČINCI RELATIVNIH ODNOSA CIJENA TEMELJE SE NA ČINJENICI DA**
  - **BILO KAKVO ODSUPANJE CIJENA NA VIŠE OD VRIJEDNOSTI, ZNAČI**
  - **PRELIJEVANJE NOVOSTVORENE VRIJEDNOSTI OD PROIZVOĐAČA ČIJE SE CIJENE FORMIRAJU ZNATNO ISPOD VRIJEDNOSTI**

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- OD KRETANJA CIJENA OVISI POLOŽAJ PREDUZEĆA U **PRIMARNOJ RASPODJELI DOHOTKA**

6. OPĆA PITANJA CIJENA

■ **MOGUĆNOST**

- **FORMIRANJA CIJENA IZNAD VRIJEDNOSTI OTVARA PROSTOR ZA PRISVAJANJE VRIJEDNOSTI (VIŠKA RADA) NA RAČUN DRUGIH,**
- **ILI**

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- **FORMIRANJE CIJENA ZNATNO ISPOD VRIJEDNOSTI ROBE ZNAČI OTEŽAN POLOŽAJ PREDUZEĆA U PRIMARNOJ RASPODJELI I LIŠAVANJE DIJELA NOVOSTVORENE VRIJEDNOSTI U KORIST DRUGIH PROIZVOĐAČA**

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- FAVORIZIRANJEM JEDNIH PREDUZEĆA A ZAPOSTAVLJANJEM DRUGIH, NEPOSREDNO SE UTJEČE NA REPRODUKTIVNU I AKUMULATIVNU SPOSOBNOST PREDUZEĆA, TAKO DA ĆE KOD ...

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- **PRVIH DOĆI DO POJAČANOG PRILIVA INVESTICIJSKIH SREDSTAVA,**
- **A**
- **DRUGA ĆE BITI LIŠENA I NEOPHODNIH SREDSTAVA ZA POSTOJEĆU REPRODUKCIJU**

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- **MEĐUGRANSKO PRELIJEVANJE
INVESTICIONIH SREDSTAVA UTJEČE NA**
  - **STRUKTURU PRIVREDE**
  - **I**
  - **TOKOVE PRIVREĐIVANJA U CJELINI
JER SE ...**

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- **NEPOSREDNO VIŠE RAZVIJAJU
PRIVILEGIRANE OBLASTI
PRIVREĐIVANJA**
- **I ...**

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- **OSTVARUJU POSREDNI EFEKTI NA STRUKTURU UKUPNE PONUDE, VANJSKOTRGOVINSKU RAZMJENU, PRAVCE RAZVOJA TEHNIČKOG PROGRESA, STEPEN OPTIMALNOG KORIŠTENJA POSTOJEĆIH RESURSA I EKONOMSKI RAZVOJ**

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- **KADA JE RIJEČ O INVESTICIONOJ POTROŠNJI KRETANJA CIJENA SREDSTAVA ZA RAD UTJECATI ĆE NA STRUKTURU INVESTICIJA, JER ...**

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- U SLUČAJU DA SU CIJENE RELATIVNO NISKE U ODNOSU NA ZARADE RADNIKA TO ĆE UVJETOVATI I INVESTICIJE SA RELATIVNO VISOKIM TEHNIČKIM SASTAVOM, I
- UKOLIKO SU CIJENE SREDSTAVA RELATIVNO VIŠE, TIME ĆE SE ZNATNIJE KORISTITI TZV. RADNO - INTENZIVNE INVESTICIJE

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- **KRETANJE**   **CIJENA**   **UVJETUJE**
NEPOSREDNO   **I**   **STRUKTURU**
POTROŠNJE

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- U **UVJETIMA ELASTIČNE PONUDE** (U SMISLU VARIJACIJA KOLIČINE ROBE KOJA SE NA TRŽIŠTU NUDI U SLUČAJU PROMJENE NJENE CIJENE), RELATIVNO NIŽE CIJENE ĆE UVEĆATI POTRAŽNJU ZA TOM ROBOM U ODNOSU NA RELATIVNO VISOKE CIJENE ISTOVRSNE ROBE (U POGLEDU ZADOVOLJAVANJA ODREĐENE POTREBE), I OBRNUTO

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- **KRETANJE CIJENA** DETERMINIRA RASPONE IZMEĐU ZARADA RADNIKA, TAKO DA SE U UVJETIMA RELATIVNOG PORASTA CIJENA OSNOVNIH ŽIVOTNIH ARTIKALA OVI RASPONI UVEĆAVAJU, A TIME SE NEPOSREDNO UTJEČE I NA NIVO ŽIVOTNOG STANDARDA I OBRNUTO

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- **POSEBAN ZNAČAJ KRETANJA CIJENA JESTE U**
  - **PRELIJEVANJU DOHOTKA IZMEĐU POJEDINIH REGIONA, U OVISNOSTI OD STRUKTURE PRIVREDE,**
  - **KAO I ...**

6. OPĆA PITANJA CIJENA

- **PRELIJEVANJU DOHOTKA IZMEĐU RAZLIČITIH SEKTORA PRIVREĐIVANJA U POGLEDU SVOJINSKIH OBLIKA NAD SREDSTVIMA I KAPITALOM, ODNOSNO IZMEĐU PRIVATNOG I JAVNOG SEKTORA**

7. POLITIKA CIJENA

- **POD POLITIKOM CIJENA**
PODRAZUMIJEVA SE
  - **AKTIVNOST DRŽAVE I DRUGIH NOSILACA EKONOMSKO-POLITIČKIH MJERA, KOJIMA SE**
  - **NEPOSREDNO ILI POSREDNO UTJEČE NA KRETANJE OPĆEG NIVOVA CIJENA KAO I NA RELATIVNE ODNOSI IZMEĐU CIJENA**

7. POLITIKA CIJENA

- **TO JE INSTRUMENT EKONOMSKE POLITIKE KOJIM DRŽAVA**
  - **POSTIŽE ODREĐENE EFEKTE U EKONOMSKIM TOKOVIMA, I**
  - **OSTVARUJE CILJEVE EKONOMSKE POLITIKE, A ČIJI SE DOMETI TEMELJE NA VIŠESTRUKOM ZNAČAJU KRETANJA CIJENA ZA UKUPNE TOKOVE PRIVREĐIVANJA**

7.1. POVRATNI UTJECAJ

- **POLITIKA CIJENA JE MOĆAN INSTRUMENT EKONOMSKE POLITIKE, JER SE PREKO NJE MOŽE UTJECATI NA SVE OBLASTI PRIVREDNOG I DRUŠTVENOG ŽIVOTA**

7.1. POVRATNI UTJECAJ

- **PREKO POLITIKE CIJENA MOŽE SE UTJECATI NA**
  - **PRIMARNU RASPODJELU DOHOTKA I UVJETE PRIVREĐIVANJA PREDUZEĆA**
  - **POVEĆANJE ILI SMANJENJE POTROŠNJE ODREĐENIH PROIZVODA**
  - ...

7.1. POVRATNI UTJECAJ

- **KANALIZIRANJE POTROŠNJE, OBIMA I INVESTICIJA**
- **STRUKTURE I STRUKTURE**
- **I**
- **RASPODJELU DOHOTKA I AKUMULACIJE IZMEĐU POJEDINIH OBLASTI I GRANA PRIVREDE**

7.1. POVRATNI UTJECAJ

- **MOĆ OVOG INSTRUMENTA** OGLEDA SE U ČINJENICI DA OVIM PUTEM **DRŽAVA** JEDNOSTAVNO POSTIŽE ODREĐENE UČINKE U POBROJANIM SEGMENTIMA TOKOVA PRIVREĐIVANJA

7.1. POVRATNI UTJECAJ

- **RADI SE O VRLO SLOŽENOM I OSJETLJIVOM INSTRUMENTU EKONOMSKE POLITIKE, S OBZIROM NA TO DA JE POLITICI CIJENA IMANENTNO PROTIVRJEČAN UTJECAJ**

7.1. POVRATNI UTJECAJ

- **PREKO UTJECAJA POSREDSTVOM MJERA EKONOMSKE POLITIKE NA CIJENE MOGU SE POSTIZATI POZITIVNI EFEKTI**
- **TREBA RAČUNATI NA NEMINOVNE NEGATIVNE UČINKE MJERA POLITIKE CIJENA U POJEDINIM SEGMENTIMA EKONOMSKIH TOKOVA**

7.1. POVRATNI UTJECAJ

- **INTENZIVNA POLITIKA CIJENA IMA**

- **NEPOSREDNI UTJECAJ NA ODNOSI IZMEĐU POJEDINIH GRANA I NA STRUKTURU PRIVREDE, S REALNOM MOGUĆNOŠĆU DA IZAZOVE VEĆE ILI MANJE STRUKTURALNE POREMEĆAJE U PRIVREDI**
- **I ...**

7.1. POVRATNI UTJECAJ

...

- **NEGATIVNI EFEKAT ŠTO SE ODNOSI NA REMEĆENJE TRŽIŠNOG MEHANIZMA ČIJIM SE FUNKCIONIRANJEM OMOGUĆAVA EKONOMSKA EFIKASNOST U TOKOVIMA PRIVREĐIVANJA**

7.1. POVRATNI UTJECAJ

- **INTENZIVNA POLITIKA CIJENA**

- **DEZAVUIRA TRŽIŠNI MEHANIZAM, ODNOSNO ZAKONITOSTI PONUDE I POTRAŽNJE, I**
- **NEPOSREDNO DOVODI U PITANJE PRIRODU ROBNE PRIVREDE**

7.1. POVRATNI UTJECAJ

- IZ OVA **DVA OPĆA RAZLOGA**, ŠTO SE ODNOSE NA
  - **PROTIVRJEČNO DJELOVANJE**
  - **I**
  - **REMEĆENJE TRŽIŠNIH ZAKONITOSTI**
  - ...

7.1. POVRATNI UTJECAJ

**... ZA POLITIKU CIJENA U UVJETIMA
ROBNE PRIVREDE KARAKTERISTIČAN
JE RESTRIKTIVAN PRISTUP**

- **U DEFINIRANJU DOMETA OVE
POLITIKE**
- **I**
- **U POGLEDU STRUKTURA MJERA**

7.1. POVRATNI UTJECAJ

- **DIMENZIONIRANJE OVOG SEKTORA EKONOMSKE POLITIKE**
  - **NITI TREBA DOVODITI U PITANJE ULOGU TRŽIŠNOG MEHANIZMA**
  - **NITI STRUKTURA MJERA TREBA IMATI ZA POSLJEDICU DEZAVUIRANJE EKONOMSKIH SLOBODA I UČINKE ZAKONITOSTI PONUDE I POTRAŽNJE**

7.2. DVA VIDA POLITIKE CIJENA

- **POSTOJE DVA VIDA DRUŠTVENE
AKTIVNOSTI U DOMENU POLITIKE
CIJENA: ....**

7.2. DVA VIDA POLITIKE CIJENA

...

- **PRVI** JE KADA DRŽAVA NEPOSREDNO UTVRĐUJE CIJENE ODREĐENIH PROIZVODA (TZV. ADMINISTRATIVNO UTVRĐIVANJE CIJENA) I OVDJE JE ISKLJUČEN, U PRAVILU, UTJECAJ ZAKONITOSTI PONUDE I POTRAŽNJE

...

7.2. DVA VIDA POLITIKE CIJENA

- **DRUGI** SE ODNOSI NA KORIŠTENJE INSTRUMENTATA EKONOMSKE POLITIKE (MJERE POREZNE, KREDITNE I CARINSKE POLITIKE, POLITIKE EKONOMSKIH ODNOSA S INOZEMSTVOM...) KOJIMA SE INDIREKTNO UTJEČE NA FORMIRANJE CIJENA DJELUJUĆI NA FORMIRANJE AGREGATA PONUDE ILI POTRAŽNJE

7.2. DVA VIDA POLITIKE CIJENA

- **VARIJACIJE U KORIŠTENJU JEDNIH ILI DRUGIH MJERA U OKVIRU POLITIKE CIJENA OVISE OD**
  - **PRIRODE PRIVREDNOG SISTEMA, U SMISLU STEPENA LIBERALIZACIJE PRIVREDNIH TOKOVA, I**
  - **KONJUNKTURNIH KRETANJA U PRIVREDI**

7.2. DVA VIDA POLITIKE CIJENA

- **ZAJEDNIČKO SVIM SAVREMENIM
PRIVREDAMA JESTE DA NEMA NI
APSOLUTNE SLOBODE U FORMIRANJU
CIJENA**

7.2. DVA VIDA POLITIKE CIJENA

- **POLITIKOM CIJENA SE U FUNKCIJI EKONOMSKOG RAZVOJA RADI**
  - **STABILNOSTI OPĆEG NIVOVA CIJENA I SPRJEČAVANJA INFLACIJE**
  - **URAVNOTEŽENOSTI PLATNE BILANCE**
  - **ILI**
  - **ZAŠTITE ODREĐENE PROIZVODNJE ...**

7.2. DVA VIDA POLITIKE CIJENA

**... NEMINOVNO U MANJEM ILI VEĆEM
INTENZITETU UTJEČE**

- NA FORMIRANJE POTRAŽNJE I
PONUDE, I**
- NA SLOBODU IZBORA PROIZVOĐAČA I
POTROŠAČA NA KOJOJ SE TEMELJI
TRŽIŠNA PRIVREDA**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- **OSNOVNI PRISTUP U DEFINIRANJU DOMETA I KARAKTERA POLITIKE CIJENE TREBA SE KRETATI U USTAVNO - PRAVNIM OKVIRIMA, POLAZEĆI OD**
  - **USTAVNOG ODREĐENJA PRIRODE PRIVREDE, I**
  - **UREĐIVANJA EKONOMSKOG PROSTORA BIH**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- **CIJENE SE U PRINCIPU, SLOBODNO FORMIRAJU PREMA ZAKONITOSTIMA PONUDE I POTRAŽNJE, I KAO TAKVE ČINE**
  - **OSNOVNI KRITERIJ SLOBODE IZBORA I POTROŠAČA I PROIZVOĐAČA, I**
  - **PRETPOSTAVKU DA TRŽIŠNI MEHANIZAM PREDSTAVLJA FUNKCIONALNI OKVIR POVEZIVANJA I USMJERAVANJA TOKOVA PRIVREĐIVANJA**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- **IMAJUĆI U VIDU**

- **AKTUALNU TRANZICIJU**

- **I**

- **KONJUNKTURNA PRIVREDNA
KRETANJA,**

**NEOPHODNA JE I ODGOVARAJUĆA
DRUŠTVENA AKTIVNOST KOJOM SE
UTJEČE NA FORMIRANJE CIJENA**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- **RADI SE O MJERAMA I AKTIVNOSTIMA ŠTO SE PODUZIMAJU RADI**
  - **USKLAĐIVANJA ODNOSA NA TRŽIŠTU IZMEĐU ROBNIH I KUPOVNIH FONDOVA ...**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

...

- **OSIGURANJA STABILNOSTI OPĆEG NIVOVA CIJENA**
- **STIMULIRANJA ODREĐENE PROIZVODNJE I OBLIKOVANJA URAVNOTEŽENOSTI PONUDE PREMA OBIMU I STRUKTURI POTRAŽNJE**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- U OKVIRU **POLITIKE CIJENA**, PORED POSREDNOG UTJECAJA PUTEM MJERA UKUPNE EKONOMSKE POLITIKE NA KRETANJE CIJENA, KARAKTERISTIČNE SU I **TZV. MJERE NEPOSREDNE DRUŠTVENE KONTROLE CIJENA**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- **U POGLEDU STEPENA KONCENTRACIJE ILI DEKONCENTRACIJE EKONOMSKO - POLITIČKIH OVLAŠTI KOD POLITIKE CIJENA, PORED ČINJENICE DA SE RADI O JEDINSTVENOM – ZAJEDNIČKOM EKONOMSKOG PROSTORU BIH S PUNIM EKONOMSKIM SLOBODAMA U KRETANJU ROBA, USLUGA, KAPITALA, TREBA ISTAĆI DA...**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- ... U PRIRODI CILJEVA I MJERA POLITIKE CIJENA (STABILNOST OPĆEG NIVOA CIJENA, URAVNOTEŽENJE AGREGATA POTRAŽNJE I PONUDE, INTERVENCIJE U PRIMARNOJ RASPODJELI DOHOTKA, BORBA PROTIV MONOPOLA, GLOBALNA STRUKTURA PRIVREDE) **NIJE PRIMJERENO NAGLAŠENA DEKONCENTRACIJA OVLASTI**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- **UKOLIKO SE POLITIKA CIJENA KREIRA NA NIVOU ENTITETA ILI REGIONA (U ODSUSTVI VISOKOG STEPENA KOORDINACIJE CILJEVA I MJERA), ONDA SU ...**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- **LIMITIRANI NJENI DOMETI
(PRAKTIČNO SE POLITIKA CIJENA
SVODI NA MEĐUENTITETSKO ILI
MEĐUREGIONALNO PRELIJEVANJE
DOHOTKA) ...**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

➤ I

➤ **OVAKVE MJERE POLITIKE CIJENA
MOGU IZAZVATI VEĆE POREMEĆAJE U
TOKOVIMA DRUŠTVENE
REPRODUKCIJE**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- **AKO SE ISKLJUČE OVLAŠTI INSTITUCIJA BIH U DOMENU MONETARNE POLITIKE I VANJSKE TRGOVINE, **AKTUALNA POLITIKA CIJENA SE****
  - **KREIRA I VODI U OKVIRU ENTITETA,**
  - **ČIJI**
  - **PRAVNI OKVIR PREDSTAVLJAJU U OSNOVI ZAKONI O TRGOVINI I ZAKONI O KONTROLI CIJENA**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- **STRUKTURA MJERA** PRETPOSTAVLJA DVA OSNOVNA SEKTORA:
  - **EKONOMSKO - POLITIČKE MJERE U OKVIRU UKUPNE EKONOMSKE POLITIKE KOJIMA SE POSREDNO UTJEČE NA OPĆI NIVO CIJENA I RELATIVNE ODNOSI IZMEĐU CIJENA, I**
  - **MJERE NEPOSREDNE ADMINISTRATIVNE KONTROLE CIJENA**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- **PRVI SEKTOR MJERA** ODNOSI SE NA INSTRUMENTE I MJERE U DOMENU
  - **POREZNE**
  - **MONETARNO - KREDITNE**
  - **INVESTICIONE**
  - **CARINSKE I DRUGIH EKONOMSKIH POLITIKA ...**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- ... NA OSNOVU KOJIH SE DJELUJE NA FORMIRANJE **PONUDE I POTRAŽNJE**, ODNOSNO URAVNOTEŽENJE ROBNIH I KUPOVNIH FONDOVA, ONEMOGUĆAVA UVEĆANJE OPĆEG NIVOVA CIJENA I POGORŠANJE ODNOSA U DISPARITETIMA CIJENA

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- **OVAJ SEKTOR MJERA PODRAZUMIJEVA**
    - **ZNATNIJI DRUŠTVENI UTJECAJ KOD FORMIRANJA CIJENA ONIH OBLASTI PRIVREĐIVANJA ŠTO SU OD ZNAČAJA ZA UKUPNE TOKOVE REPRODUKCIJE**
- ...

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

... TAKO DA BI

- **ISKLJUČIVO SPONTANO FORMIRANJE NJIHOVIH CIJENA MOGLO IZAZVATI LANČANO VEĆE POREMEĆAJE U TOKOVIMA PRIVREĐIVANJA**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- **NAGLAŠEN UTJECAJ** ODNOSI SE NA
  - **CIJENE ENERGIJE I ENERGENATA**
  - **CIJENE USLUGA ŽELJEZNIČKOG I PTT SAOBRAĆAJA**
  - **CIJENE OSNOVNIH ŽIVOTNIH ARTIKALA,**
  - **I ..**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- **SEKTOR ZAŠTITNIH CIJENA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA (OVE CIJENE TREBAJU OSIGURATI DUGOROČNI EKONOMSKI INTERES PROIZVOĐAČA ZA UVEĆANJE PROIZVODNJE OSNOVNIH POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA, I ONE SE UTVRĐUJU PRIJE OBAVLJANJA SJETVENIH RADOVA)**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- **DRUGI SEKTOR MJERA POLITIKE CIJENA ODNOSI SE NA TZV. MJERE NEPOSREDNE KONTROLE CIJENA**
- **RADI SE O MJERAMA ŠTO SE IZUZETNO PROPISUJU U SLUČAJEVIMA ...**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- **KADA NASTUPE ILI MOGU NASTUPITI VEĆI POREMEĆAJI NA TRŽIŠTU I U KRETANJU CIJENA**
- **RADI SPRJEČAVANJA MONOPOLSKOG OBRAZOVANJA CIJENA, I**
- **KADA SE RADI O PRODAJNIM CIJENAMA PROIZVODA IZ ROBNIH REZERVI ŠTO SE KORISTE ZA INTERVENCIJE NA TRŽIŠTU**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- **KAO MJERE NEPOSREDNE KONTROLE KOJE SE MOGU PROPISATI ZA POJEDINE PROIZVODE I USLUGE:**
  - **FIKSNE CIJENE**
  - **NAJVIŠE CIJENE**
  - **STRUKTURA NAJVIŠIH CIJENA**
  - **ZADRŽAVANJE CIJENA NA ZATEČENOM NIVOU ...**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- **DAVANJE SAGLASNOSTI NA CIJENE, ODNOSNO TARIFE**
- **NAČIN FORMIRANJA CIJENA**
- **UTVRĐIVANJE MARŽI U TRGOVINI (KALKULATIVNE CIJENE), I**
- **OBAVJEŠTAVANJE O PROMJENI CIJENA I MARŽI ZA PROIZVODE I USLUGE (EVIDENCIJA CIJENA)**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- **STRUKTURA OVIH MJERA UKAZUJE NA RAZLIČITE VARIJACIJE U POGLEDU DOMETA POLITIKE CIJENA ZA POJEDINE PROIZVODE**
  - **UTJECAJ SE ZAKONITOSTI PONUDE I POTRAŽNJE POTPUNO ISKLJUČUJE ...**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

...

- **VRŠE SE VEĆE ILI MANJE KOREKCIJE OVOG UTJECAJA**
- **NASTAJU OBAVEZE KOJE SU INFORMATIVNOG KARAKTERA**

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- **KOLIKO GOD U TRŽIŠNIM PRIVREDAMA ISTICALI NEOPHODNOST DRUŠTVENE AKTIVNOSTI (POLITIKA CIJENA) KOJOM SE KORIGIRA SPONTANO FORMIRANJE CIJENA, POSTOJI LATENTNA OPASNOST**

...

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- ... ŠTO SE SASTOJI U TOME DA **INTENZIVNO UPLITANJE DRŽAVE** U OVOM DOMENU MOŽE DOVESTI DO TOGA DA CIJENE PO KOJIMA SE PRODAJU ROBE VIŠE NE MOGU DA SLUŽE KAO OSNOV ZA RACIONALNO EKONOMSKO KALKULIRANJE I PROIZVOĐAČA I POTROŠAČA

7.3. POLITIKA CIJENA U BIH

- **TIME SE DOVODI U PITANJE**

- **FUNKCIONIRANJE TRŽIŠNOG MEHANIZMA**
- **DJELOVANJE EKONOMSKIH ZAKONITOSTI**
- **EFIKASNOST PRIVREĐIVANJA, I**
- **PRIRODA ROBNE (TRŽIŠNE) PRIVREDE**